

§ 182 Nolltolerans mot svordomar och könsord

VIVIANNE WETTERLING:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottet. Motion 2010:39 innehåller tre delar och jag tar dem i tur och ordning.

Första punkten handlar om nolltolerans mot svordomar och könsord i kyrkliga sammanhang. Kyrkorättsutskottet kan inte ställa sig bakom denna önskan, eftersom vi menar att det inte går att definiera vad som inte får uttryckas och i vilka sammanhang det skulle gälla. Den andra punkten handlar om att Kyrkostyrelsen skulle få i uppgift att utreda och införa etiska regler för Kyrkomötet. Här menar utskottet att denna begäran är en omöjlighet, då Kyrkostyrelsen inte har befogenheter att införa bindande regler för Kyrkomötet. Den sista punkten handlar om att ge Kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda och införa ett etiskt råd som skulle ha till uppgift att markera och motverka kränkande behandlingar och uttalanden. Där menar vi i utskottet att det skulle innebära svårigheter, då det handlar om att förändra människors handlande i konkreta livssituationer.

Kyrkorättsutskottet vill understryka att alla möten mellan människor i Svenska kyrkans sammanhang ska präglas av kyrkans grundläggande värderingar och därmed av respekt och aktning för den enskilda individen. Utskottet vill också betona varje människas rätt att uttrycka sina tankar, med beaktande av det ansvar som förstås följer med detta. Det är inte okej att smäda en medmänniska eller att förolämpa henne varken i tal eller skrift, varken på nätet eller på gatan. Men Kyrkorättsutskottet menar att överträdelse mot andra människor inte grundar sig på avsaknaden av regler. Till skydd för den enskilda individens integritet finns bestämmelser i fördrag, lagar och förordningar. Möjligheten att göra en anmälan om man känner sig kränkt eller diskriminerad finns. Präster och diakoner står enligt bestämmelser i 57 kap. i kyrkoordningen under tillsyn av biskop och domkapitel. Några stift har till och med för präster och diakoner utarbetat etiska riktlinjer till stöd vid deras tolkning av de givna vigningslöftena.

När det däremot gäller ordningen vid Kyrkomötets sammanträden saknar kyrkoordningen bestämmelser om dessa, till skillnad från vad som gäller för de beslutande organen i församlingar, samfälligheter och stift. I Kyrkomötets arbetsordning anges i 1 kap. 6 § att ordföranden leder Kyrkomötets arbete och sammanträden.

Kyrkorättsutskottet yrkar avslag på motion 2010:39 men föreslår att med anledning av motionens punkt 2 uppdras till Kyrkomötets presidium att i sitt nuvarande arbete med att se över Kyrkomötets arbetsformer också beakta om regler i motionens anda bör utfärdas för Kyrkomötets arbete.

Bifall till utskottet. Tack.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Insikten efter Babels torn är förstås att språk kan missförstås också om man talar samma språk. Om man inte riktigt är nöjd med vad den säger som man talar med får man uppsöka sin broder och vinna honom, hellre än att skicka in underlag för anmälningar till biskopen. Det är ett säkert sätt att förlora en broder.

Nolltolerans mot svordomar i kyrkliga sammanhang vore rätt häftigt. Då skulle samtliga konfirmandlektioner ägnas åt detta, det kan jag försäkra, och alla 15-åringar skulle veta att Svenska kyrkan är den största språkpolisen i landet. Jag tror att den punkten måste falla. Det skulle fördärva allt ungdomsarbete och alla möten med ungdomar.

Språket i Kyrkomötet övervakas av presidiet. Det tryckta protokollet, med särskild betoning på det tryckta, kan man ju bläddra i eftersom man har det i sina hyllor. Jag har bläddrat lite men jag hittar inga svordomar mer än i citat, samt ett könsord. Det var tydligen jag själv som uttalade det men å utrikiskt språk. Däremot kommer frekvent en grov svordom tillbaka utan att presidiet ingriper. Jag citerar nu, herr ordförande. Det är ordet "minsann". Så kan en kristen inte säga. Det är att sätta sin sanna själ i pant för att utsagan som följer är korrekt. "Minsann" är en av de grövsta svordomar det kristna språket känner. Att man i övrigt i samtal intar lingvistiska iuxtapositioner hör till själva språkspelet.

Det är klart att jag kan bli bedrövad om mitt språk missförstås och någon kan bli bedrövad över vad jag säger. Frågan är om detta är en sorg efter Guds sinne, en bedrövelse efter Guds sinne, eller en bedrövelse efter människors sinne (Andra Korinthierbrevet). Man får förstås inte heller beröva människor deras språk. Ni får fortsätta att säga vänner i Kyrkomötet, ni som står här, och som jag känner mig exkluderad ifrån.

Det finns en bok som heter *Language Police* från USA på 90-talet. Den läste jag med viss upphetsning. Där stod alla fula ord uppräknade som skulle ersättas av andra. Det blev rätt befängt. Jag läste också James Kalb, *The Tyranny of Liberalism*. Han är reaktionär, men det är intressant hur liberalismen vill beröva människor deras språk och få dem att uppträda efter den liberala agendan. Dessutom läste jag *Stora fulordboken* för att få någon ledning, men när ordet saft förekom bland de fula orden tänkte jag att vi måste göra någonting. Kanske kunde Kyrkostyrelsen ge ut en lista över ord vi inte får använda. Annars är det som bekymrar mig allra mest, moralismen i samtiden.

KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:

Ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter och åhörare på plats och via webben! Bifall till utskottets förslag punkten 2. Jag vill rikta ett varmt och hjärtligt tack till Kyrkorättsutskottet för en god behandling av vår motion 2010:39. Tack också till Vivianne Wetterling för en föredömlig dragning i ärendet.

Det står alldeles tydligt att utskottet har förstått den problematik som ligger bakom tankarna i vår motion. Jag förstår naturligtvis att gränsdragningsproblem skulle uppstå om man skulle införa en nolltolerans mot vissa ord. Jag är därför oerhört glad över att utskottet föreslår ett uppdrag till Kyrkomötets presidium med anledning av den andra att-satsen i vår motion. När presidiet ser över Kyrkomötets arbetsformer ska man också beakta om regler i motionens anda bör utformas. Vårt mål är uppnått. Det är inte okej att säga vad som helst.

Bifall till utskottets förslag punkt 2. Tack så mycket.

IRENE GUSTAFSSON:

Kyrkomötesledamöter, biskopar och övriga! Jag har inget yrkande till motion 2010:39. Detta är en motion som de som är nya i Kyrkomötet har reagerat på och frågat om. Vad pågår och vad är det för människor som sitter där? Jag tycker att detta är en motion som aldrig hade behövt skrivas, men den behövdes, nolltolerans mot svordomar och könsord i kyrkliga sammanhang. Nolltolerans har vi även hemma vid matbordet och alltid.

En journalist bad mig tala om vad som har sagts. Ge ett exempel! Det kan man inte skriva om i tidningen, svarade jag. Man kan skriva allt, fick jag till svar. Jag sa då rakt på sak en del av de uttalanden som gjorts. Svaret kom snabbt. Det kan man inte skriva. Nej, det var ju precis det jag sa.

Det är bra att Kyrkomötets presidium är observanta på ordvalen från plenum, men Kyrkomötet är så mycket mer än denna stora aula. De etiska reglerna bör nog gälla överallt inklusive hallen här utanför. Finlands biskop Irja Askola sa mycket kloka ord i Kyrkans tidning, när hon efterlyser en etik för att hantera oenighet. "Vi måste kunna leva tillsammans och respektera varandra och inte bygga upp fiendebilder." Denna motion är förhoppningsvis en väckarklocka, så att vi lär oss behandla varandra på ett bättre sätt. Tack.

MARIA KJELLBERG:

Kära kyrkomötesvänner! Jag måste börja med att berätta att vi under hela min uppväxt har pratat väldigt mycket hemma om att tala väl. Jag tror jag var tolv år när jag listade ut att vi kallade min mormor för svärmor. Det var inte för att hon kom från Gävle, som ju nästan var ett svärord. Det är faktiskt sant. Visst händer det att jag också svär, men för mig är det en stor och tydlig gräns när det har gått för långt. Med grova svordomar och könsord har man gått för långt. Där går gränsen. Den här gränsen, kära kyrkomötesvänner, är det som vi pratar om just nu.

Jag tackar så mycket för behandlingen av vår motion 2010:39 och jag yrkar bifall till punkt 2. Det är ju en formell hantering av en motion. Då kan man inte låta bli att tänka tanken att vi alldeles nyss har fattat beslut om ett uttalande angående romerna och temat är samhällsansvar. Att uttala en nolltolerans mot svordomar kan Kyrkomötet däremot inte göra. Vem är det som tar ansvar för de ledamöter som upplever sig bli kränkta? Det är en retorisk fråga.

Bakgrunden till att jag var med och skrev motionen var faktiskt inte i sak själva uttalandet. Det var mycket av mottagandet från de olika kyrkomötesledamöterna ute i trapphallen och här inne. Jag tänker inte dra några exempel, men det vilar ett stort ansvar på Kyrkomötet för de ledamöter som kanske upplever att de blir kränkta. Det kanske inte bara handlar om svordomar, utan också om att man har olika åsikter om vissa frågor som ligger nära hjärtat. Jag kan ibland tycka att vi inte har särskilt stor respekt för att vi har stora skillnader i våra åsikter. Det kan bli bättre.

I diskrimineringslagen anges att uppträdande som kränker någons värdighet ska i vissa avseenden betraktas som diskriminerande. När någon drar härskar-tekniskämt och raljerar och många runt omkring fnissar – är det okej? Tack.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Jag tror att det var den store och forne biskopen i Lund, Gottfrid Billing, som vid något prästmöte fann anledning att uttala orden: "Bröder, låt oss vara naturliga. Men om vi hava en dålig natur böra vi behärska oss." Det här säger jag inte alls för att vara rolig. Jag kämpar själv med den uppgiften att behärska mig på livets olika områden. Jag har en del hämningar på vissa språkområden, men jag tycker allvarligt talat att det är viktigt med orden och språkbruket. Det påverkar och formar vår gemensamma miljö. Grovt språk, anstötligt språk, oanständigt språk är en miljöförstöring som förråar den mänskliga kulturen. Det finns ingen anledning för oss, vare sig som människor, som kristna eller som präster, att medverka till det. Det vill jag verkligen säga. Frågan teologiskt berör två delar i katekesen. Det handlar dels om det andra budet, där svordomar tas upp, dels sjätte budet som gäller renhet och kyskhet i språkbruket.

Dock vill jag tillföra följande, utan att bagatellisera eller ursäktas något. I vår teologiska tradition finns det någonting som är grövre än svordomar. Det är att missbruka Guds ord på ett sådant sätt att människor får en felaktig uppfattning

om vad som är Guds vilja. Man kanske inte ser det som man behöver bekänna som synd eller inte ser att det finns syndernas förlåtelse. Den store själasörjaren Henric Schartau blev en gång kallad till ett fängelse, där någon stod inför sitt dödsstraff. Den tjänstgörande fängelseprästen hade inte lyckats nå fram med evangelium. Då tog Henric Schartau ett ganska grovt språk i tjänst för att väcka. Han gick in mycket hastigt och sa kort och rent ut: "Du är svart som djävulen men du är ändå värd att frälsas." Så gick han ut. Efter några dagar blev han kallad till den dödsdömde fången och ett mycket mjukare och djupare själavårdssamtal kunde sedan fortsätta och leda till att denna person mitt i tragedin kunde gå till stupstocken med tro i sitt hjärta.

Tack för ordet.

LEVI BERGSTRÖM:

Ordförande! Innan man säger något om en person eller tilltalar en person bör man ställa sig ett par frågor. Den första frågan är om det som jag nu säger är sant. Svarar man ja på den kan man ställa nästa fråga. Kommer det jag säger nu att skada den jag pratar om eller pratar med? Svarar man nej på den kan man ta den sista frågan. Gagnar det mig att jag säger detta?

Sedan beror det naturligtvis på i vilken situation det är och var man tilltalar eller säger något om en person. Kyrkomötet är definitivt ett forum där man tilltalar en person med värdighet, där alla är vänner och där inlägget ska vara sakligt. Kyrkomötet är definitivt inte ett forum där man gör sig rolig på någon annans bekostnad.

Det framfördes vid inledningsandakten förhoppningen att vi skulle yttra oss på ett sådant sätt att ingen hindrades att nås av evangeliet. Då kan svordomar eller könsord i inlägg eller repliker utgöra ett sådant hinder i och med att man såras eller kränks eller att man helt enkelt slår dövörat till.

Slutligen, ordförande, förekommer sociala medier även i kyrkliga sammanhang. I bloggar och på Facebook finns både läsvärda inlägg och sådant som absolut inte borde få finnas där. Där må vi också använda oss av ett vårdat och icke kränkande språk, ingenting som kan skada eller förtala läsaren eller förhindra spridandet av evangeliet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Jag vill bara ställa en kontrollfråga. När Levi Bergström talar om sociala medier säger han "borde inte få finnas där". Vad betyder det? Inte få finnas? Vem bestämmer sådant?

LEVI BERGSTRÖM (REPLIK):

Ordförande! Jag menar att det finns saker som skrivs och som man kan läsa på Facebook eller i bloggar. Ur den aspekten som jag inledde med, alltså att ställa de här frågorna om olika personer eller att uttala sig i – som jag sa – kyrkliga sammanhang, tycker jag inte att det borde få finnas där. Däremot vet jag att det i vissa sammanhang finns de som kontinuerligt plockar bort bloggar och inlägg, men jag tycker överhuvud taget inte de texterna skulle skrivas där.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Ordförande! Få ting är så allvarliga som socialdemokrater som inte kan slå vakt om yttrande- och tryckfriheten. Arbetarrörelsen har usla erfarenheter av hur det var i arbetarrörelsens barndom och har alltid stått upp för de grundläggande,

grundlagsfästa rättigheterna. De ifrågasätts numera i det svenska samhället. Det finner jag mycket, mycket allvarligt.

LEVI BERGSTRÖM (REPLIK):

Ordförande! Jag pratar inte som socialdemokrat. Jag pratar som medmänniska till alla som skriver på bloggen eller på Facebook.

KRISTINA BACKE:

Herr ordförande! Jag är förvånad över att den här motionen, 2010:39, har kunnat leda till sådana akademiska ordvändningar som vi har fått höra här. Jag är ny i sammanhanget. Jag tänkte när jag läste motionen om nolltolerans mot svordomar och könsord som är skriven av Maria Abrahamson och Karin Långström Vinge, ska en sådan motion behövas i Kyrkomötet? Jag stöder motionärerna till fullo. Jag har tidigare lämnat in motioner i andra sammanhang just om detta med vårt språkbruk och vårt språkvald.

Den övervägande majoriteten här i församlingen har gått i en skola där vi vet att det inte var accepterat med svordomar. Könsord var på den tiden otänkbart offentligt i klassrum. Det förekom kanske utanför klassrummen, men man blev stävjad så fort man uttryckte sig. I vårt land har vi accepterat kraftspråk av det sämsta slag i våra medier, Sveriges radio, Sveriges television och så vidare, utan att det verkar som om någon reagerar. Jag trodde inte att det skulle behövas i Kyrkomötet.

Jag tycker att vi ska ta kraftigt avstånd från det här och stöder Karin Långström Vinges och Maria Abrahamsons motion till fullo.

Bifall till motion 2010:39.

STAFFAN HOLMGREN:

Ordförande! Jag har inget yrkande, men jag kan ändå inte låta bli att lämna några kommentarer i det här ärendet. Jag skulle personligen aldrig komma på tanken att stå här uppe i talarstolen och uttala svordomar. Där håller jag med de talare som har framhållit hur vi ska uppträda här. Men i denna diskussion är vi farligt nära det som Dag Sandahl tog upp, nämligen den nymoralism som håller på att sprida sig i det svenska samhället.

Jag växte upp i en prästgård där vi aldrig svor mer än när pappa, som var kyrkoherde, hittade på egna svordomar. Jag var alltså inte van vid det inom Svenska kyrkan. Jag började jobba inom Svenska kyrkan och kom så småningom till en stor församling i Storstockholm, vars kyrkoherde finns i den här församlingen. Detta var alltså på 70-talet och han var inte kyrkoherde där då. Då fick jag lära mig någonting. Att svära kan man väldigt gärna göra i Svenska kyrkan. Det fanns flera präster där som svor som borstbindare. För mig var det en väldigt konstig upplevelse, men de svor aldrig och stötte inte budet att ”missbruka inte Herren din Guds namn”. Det tyckte jag var väldigt viktigt och det har jag haft som ledstjärna sedan där jag har jobbat. Vi får aldrig svära med Guds ord, men däremot tycker jag inte det är fel att ibland, om man blir riktigt arg, uttrycka sig med andra svordomar. Det har jag nu också sett i Göteborgs stift. Vissa präster svär där med sådana ord.

Därför känns det lite konstigt när vi ska stå här och moralisera och säga att vi i kyrkliga sammanhang inte får använda svordomar. Jag tycker inte man ska använda svordomar hur som helst, och helst inte i kyrkliga sammanhang heller, men vi får akta oss för att börja styra vad människor får säga och inte säga. Det har tagits upp i debatten här tidigare. När man ska reglera vad som får sägas till

exempel här ute eller på vägen hit är det inte längre yttrandefrihet. Vi vill inte ha tillbaka det gamla nymoralistiska samhället. Jag vill i varje fall inte det. Det är därför att-sats 1 i motionen är så farlig och det är bra att utskottet har sagt nej till den. Vi ska inte gå och bevaka varandra, vad man säger och inte säger i olika samtal. Om vi är företrädare i sådana här församlingar får vi kanske ändå ha en viss hårdhudad hållning. Vi måste klara lite grand utan att bli så väldigt känsliga som jag tycker uttrycks i motion 2010:39.

VIVIANNE WETTERLING:

Nu talar jag utifrån mig själv och inte utifrån vad utskottet har sagt. För det första vill jag säga att det ju är den som känner sig kränkt som kan avgöra om hon eller han känner sig kränkt eller inte. Det är ju nummer ett. Nummer två, det är klart att vi är medvetna om att det kan hoppa grodor ur munnen på oss allihop här inne vid enstaka tillfällen. Då finns det som var så härligt i gårdagens kvälls-andakt, där det talades om förlåtelsens kraft. Vad jag vet av det som har skett har man alltså inte fått någon förlåtelse. Man har inte blivit närmad detta över huvud taget. Det kanske man skulle tänka på, Dag Sandahl.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Detta att ha blivit kränkt hävdas så mycket hit och dit i dag. Kränkt tycker jag är ett ord som missbrukas väldigt mycket. Hur ska man kunna veta var gränsen går för olika människor? Skillnad är om man kränker människan som sådan, men här talar vi ju inte om det. Här talar vi om att man använder olika ord eller en svordom. Jag tror säkert att det finns många i Svenska kyrkan som blir kränkta av en svordom, men vi kan inte gå omkring hela tiden och vara rädda och tänka på hur just den människan uppfattar just det ordet. Det är det som är farligt när vi börjar diskutera de här gränsfrågorna.

HAKON LÅNGSTRÖM:

Det är väldigt bra att vissa saker ändå kommer upp. Det här är väl ett memento för oss i Svenska kyrkan i dess helhet. Även om man inte inför en nolltolerans kan man ändå försöka tänka i termer av nolltolerans.

Jag har jobbat många år i industrin och blev sedan präst mitt i livet. Då skulle man kunna tänka sig att språkbruket var ett annat i den nya arbetsmiljön. För mig var det precis tvärtom, vilket chockade mig rätt mycket. Man svor ganska lite i pappersbruket i Småland, men i den församling jag sedan kom till svor prästerna något alldeles fruktansvärt. Det tycker jag var alldeles fel. Jag vet inte om det var samma som Staffan nämnde men det kan vi lämna därhän. Det här är nyttigt att verkligen pröva. Är det här inte dags för en skärpning, alldeles oavsett om det införs regler eller inte? Man kan ha oskrivna regler också. Man kan ha en kod för sitt språkbruk.

Sedan vill jag påminna om vad aposteln skriver om vissa andra saker som handlar om könsord och dylikt. "Sådant ska ni inte ens låta nämnas bland er." Ni får gärna försöka leta upp var i Nya testamentet detta står. Sådant ska ni inte ens låta nämnas bland er.

Sedan vill jag säga ytterligare en sak som jag hörde och tyckte var så väldigt bra. Jag var med i ett debattprogram med förre JK Göran Lambertz. Det handlade om yttrandefriheten och dess gränser. Ni kan kanske gissa varför jag var där. Det spelar ingen roll just nu. Då sa han ungefär så här: "Man ska fundera på om det som jag har rätt att säga är rätt att säga." Fundera på det. Det som jag har rättighet att säga – är det rätt att jag säger det? Det tycker jag är en jättebra regel

som vi alla kan tänka på. Yttrandefriheten är en viktig grundlagsfäst sak som vi ska vara jätterädda om, och moralismen ska vi akta oss för. Men det som man har rätt att säga är inte alltid rätt att säga. Tack.

AGNETA BRENDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar! Jag arbetar som lärare på högstadiet och är klassföreståndare för en nia. Diskussionen om hur man uppträder mot varandra och att man inte använder vilka ord som helst för vi ständigt. Jag försöker alltid lära mina elever att man kan tänka ganska mycket, men att det inte alltid är nödvändigt att uttrycka det. Det kan skada både den som man tilltalar och det kan skada en själv.

Jag har med förundran lyssnat till debatten. Jag trodde inte att försvaret av svordomar skulle komma här, det måste jag säga. Jag är jätteförvånad. Jag kan också svära ibland när jag blir riktigt arg, men jag tycker nog att vi kan vara överens om att vara väldigt, väldigt försiktiga med ett sådant språk. Det ska användas endast i undantagsfall.

BERTIL MURRAY:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Samtalet om motion 2010:39 och utskottets behandling av den uppfattar jag tar upp minst två frågeställningar. Den ena ganska precisa handlar om svordomar och könsord. Jag tänker inte nu blanda mig in i det samtalet. Den andra frågeställningen handlar om kränkningar och upplevelsen av kränkningar. Det är ingen tvekan om att vi är överens om att vi inte ska kränka varandra. Självklart ska vi inte göra det. Vi vet naturligtvis också att detta med att definiera en kränkning är svårt på ett objektivt plan. Det handlar om vad en människa upplever och vi vet att vi känner oss kränkta i olika situationer, på lite olika sätt, av olika skäl. Vi ska vara varsamma om varandra, det är ingen tvekan om det.

En kränkning eller en upplevelse av kränkning behöver ju inte alls bottna i svordomar och könsord. Att kränka en annan människa kan göras på så många andra sätt, ofta på ganska subtila sätt. Jag tror att många här har känt sig djupt sårade i sitt inre av något som någon annan har sagt någon gång, om vi har levt med här under några kyrkomöten. På något vis måste vi hitta ett sätt att hantera detta. Vi kan göra varandra illa på så väldigt många olika sätt, ibland på ett grovt och ibland på ett mer fint och utstuderat.

Det jag skulle vilja är att vi verkligen i förtroende vågade hantera de situationerna. Jag säger inte att det inte gjordes försök att hantera det vid tidigare tillfällen, men jag tror att vi måste bära med oss också in i framtiden att i första hand tala med den som det handlar om. Det är ofta svårt, eftersom man känner sig sårad och i underläge. Jag tror vi ändå måste försöka hålla fast vid det, eller att man vänder sig till gruppledaren om det inte går eller om man tycker att det inte hjälper. Jag tror att det gjordes försök med det också men jag vill signalera det framåt. Vänd er med förtroende till gruppledaren.

JERRY ADBO:

Kyrkomöteskamrater, vänner och ledamöter! Det är inte den första debatten av det här slaget som vi har under min period i Kyrkomötet. Det är intressant att det alltid i den här typen av debatter lyfts fram friheten att säga, uttrycka eller tycka precis vad man själv vill. Man skulle kunna prata om ett slags positiv frihet, alltså just den där friheten, rätten, att *göra* någonting.

Jag skulle vilja lyfta fram ett annat perspektiv av frihet. Det finns också någonting som kallas för en negativ frihet men inte på så sätt att frihet är någonting dåligt. Den negativa friheten innebär faktiskt friheten *från* något, till exempel frihet från kränkande särbehandling, frihet från förtryck, frihet från diskriminering.

Varför är det alltid den som utför en handling som anses ha rätt. Det är ju så det framställs i den här typen av debatt. Det är alltid den som utför handlingen som också anses ska ha tolkningsföreträde. Varför kan vi inte bara enas kring den principen att behandla andra så som du själv vill bli behandlad? I det här fallet tror jag inte att någon vill bli behandlad på det sätt som har föranlett den här motionen. Detta är ytterst en fråga om makt och i det här fallet är det faktiskt mäns makt över kvinnor som diskuteras. Här är det kvinnor som har blivit kränkta av män. Det är den typen av makt som vi nu diskuterar. Det är märkligt, tycker jag, att vi har fått höra ordkonsternas fäder stå i denna talarstol i dag. På olika sätt försöker de försvara och bevara just denna makt att utöva kränkande särbehandling över andra människor, i det här fallet typiskt för vårt sammanhang – tyvärr, jag beklagar detta – mäns makt över kvinnor.

Sedan, Dag Sandahl, kan jag inte låta bli att bli lite kränkt eller att ställa mig lite fundersam över din historieskrivning, när du, som du brukar göra, kastar dig över oss socialdemokrater i Svenska kyrkan och beskyller oss för än det ena, än det andra. I det här fallet beskyller du oss för att inte längre stå upp för rätten att uttrycka sin ståndpunkt, sin åsikt, rätten att ha en uppfattning. Jag vill påminna mig att de här delarna som vi nu står och talar om är inskrivna i svensk grundlag. Det finns förvisso en lag om yttrandefrihet och en tryckfrihetsförordning, men det finns även inskrivet i regeringsformen. Vad jag vill minnas tillkom den 1974. Då var det väl Olof Palme som var med och klubbade igenom den grundlagen.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Om Jerry Adbo uppfattar att jag hoppar på socialdemokraterna finns väl en enda sak för honom att göra. Det är att gå hem och läsa på historia. Det var dock jag som belönades av arbetarkommunen i Växjö 1968 med en Loranga för mitt sätt att i debatten jaga folkpartiledaren, så att du får ett litet politiskt perspektiv på det här. Det jag talade om var Levi Bergströms sätt att formulera sig kring yttrande- och tryckfriheten. Jag trodde inte att socialdemokrater skulle kunna formulera sig på det viset. Här finns det debatt att föra.

Annars hänvisar jag närmast till boken *The Tyranny of Liberalism* av James Kalb, som Jerry kunde läsa. Den är reaktionär, det är sant. Jag tyckte den var plågsam i sina exemplifieringar från USA, men han hade ändå någonting viktigt att säga.